

MAPA I PISTOLJ

Author: [Ana Uzelac](#)

Za ratnu politiku bosanskih Srba, receno je pred sudom, Momcilo Krajisnik odgovoran je gotovo onoliko koliko i Karadzic

Sudski vjestak, koji je na sudjenju Momcilu Krajisniku svjedocio na poziv tuzilastva, opisao je kako je optuzeni pomagao predsjedniku bosanskih Srba Radovanu Karadzicu u kreiranju politike koja je dovela do raspada zemlje.

Visi istrazivac ureda tuzilastva, Patrik Trejnor (Patrick Traynor), proveo je kasne devedesete u prikupljanju dokumentacije o Karadzicevoj Srpskoj demokratskoj stranci (SDS). Radilo se o memorandumima, prepisci, zapisnicima sa zasjedanja skupstine i stranackih sastanaka, sluzbenim publikacijama, novinskim i radijskim izvjestajima, kao i tajno snimljenim telefonskim razgovorima.

Ovako iscrpno istrazivanje omogucilo je stjecanje preciznije slike o ulozi pojedinih lidera SDS-a – prije svega Karadzica, ali i Krajisnika. A protiv potonjeg je u ozujku/martu 2000. podignuta optuznica za genocid, zlocine protiv covjecnosti, krsenje zakona i obicaja ratovanja i teska krsenja Zenevske konvencije.

U svom svjedocenju, Trejnor je Krajisnika – koji je jedno vrijeme obavljao funkciju predsjednika parlamenta bosanskih Srba, kao i citav niz drugih vaznih duznosti – opisao kao beskompromisnog nacionalistu i rukovodioca “teske kategorije”, koji je djelovao u sjenci svog znatno upadljivijeg pretpostavljenog, tj. Karadzica. Krajisnikova uloga je, prema svjedokovim rijecima, bila uloga povjerljivog savjetnika i vjestog manipulatora, koji je – upravljajuci polititickim procesima najprije u prvom sastavu nacionalnog parlamenta, a kasnije i u skupstini bosanskih Srba – bio zaduzen za iznalazenje prividno legalistickih okvira za razbijanje Bosne.

Trejnor je ovog tjedna pred sudom izjavio da su postkomunistickim politickim poljem u Bosni ubrzo pocenele dominirati nacionalisticke etnicke stranke. Mada je osnovan tek u kasnu jesen 1990., dakle kasnije od vecine slicnih stranaka, SDS je ubrzo stekao popularnost tako sto je ozivljavao povijesno nezadovoljstvo bosanskih Srba i njihove strahove.

U svom uvodnom govoru na osnivackom kongresu SDS-a, Karadzic je, vec u svojstvu nesumnjivog partijskog lidera, rekao da su Srbi “rastrgnuta i rasprsnena nacija”. Pozivajuci se na sukobe koji su u Bosni izbili tokom Drugog svjetskog rata, on je podsjetio na “genocid koji su nasi neprijatelji pocinili nad nama”, dodajuci da “neprijatelji” i dalje “unistavaju nas nacionalni i kulturni identitet”.

Po rijecima svjedoka, za razliku od Karadzica, koji je bio zaduzen za javne nastupe, Krajisnik je u tajnosti upravljao radom parlamenta, zloupotrebljavajuci ga u svrhe postizanja politickih ciljeva SDS-a.

Napokon, kao predsjednik samoproklamirane skupstine bosanskih Srba, Krajisnik je predsjedavao maratonskim sjednicama, cesto do duboko u noc, starajuci se da pospani poslanici u tri sata poslije ponoci glasaju onako kako treba.

Dokazi takodjer pokazuju da je Krajisnik, bez obzira sto nije bio narocito pricljiv, ipak bio jedan od Karadzicevih najpoverljivijih suradnika. Predsjednik se a njim konzultirao o svim vaznijim pitanjima.

U jednom tajno snimljenom razgovoru vodjenom potkraj 1991., koji je emitiran u sudu, Karadzic se sa svojim suradnikom konzultira oko stava koji je trebalo zauzeti povodom planiranog bosanskog

referenduma o nezavisnosti. Tom prilikom zajedno su zaključili kako ne bi trebalo zaustavljati samo glasanje, nego iskoristiti novonastalu situaciju za razbijanje zemlje.

Na snimci se čuje Krajisnikov glas, koji izgovara sljedeće riječi: "Reci cemo im, 'dobro, to je vas referendum, vi zelite otici iz Jugoslavije. Ali mi, Srbi, zelimo ostati. Mozete ici bez nas.'"

Takodje, Trejnorovo svjedočenje pokazalo je da je Krajisnik bio sudionik nekih od najvažnijih pregovora koji su u to vrijeme vodjeni – pored ostalog i lisabonske konferencije, održane u ozujku/martu 1992., na kojoj je Evropska Unija predložila kantonizaciju kao rjesenje koje bi omogućilo da Bosna postane nezavisna država. U tom se trenutku činilo da će sve tri strane prihvatiti takav sporazum.

Medjutim, sudeci po zapisnicima sa zasjedanja skupštine bosanskih Srba, mnogi poslanici ipak nisu bili spremni prihvatiti taj prijedlog. Prvo je Karadzic pokušao uvjeriti ih u to, a onda mu je u pomoć priskocio i Krajisnik, koji je – kako pokazuju zapisnici – spomenute pregovore nazvao "dobrim prvim korakom ka ostvarenju osnovnog cilja – srpske imperije".

Predsjednik je povremeno u skupštinska zasjedanja unosio i vedrije tonove. Tako je, prema zapisniku, Krajisnik u jednoj prilici obavijestio skupštinu o načinu na koji Srbi već utječu na Evropu: "Zaista smo uzivali jučer, kada smo vidjeli da svi ti Evropljani nose mape pod miskom, onako kako to i Srbi čine. Jedino što im je nedostajalo su pistolji – ali, tko zna, možda su ih negdje sakrili.

"To su dvije stvari koje čine Srbina: mapa i pistolj."

Ali, Krajisnik je i krajnje otvoreno govorio o ozbiljnim političkim pitanjima. "Nije nam potrebna nikakva konfederacija s Bosnom i Hercegovinom", rekao je on poslanicima na jednom od dugih zasjedanja, održanom u proljeće 1992. "To je nerazumno. Potrebna nam je jedna monolitna srpska država s jednim centrom."

"Zelimo ostati sa Srbijom, u istoj državi. Samo treba da se usaglasimo oko metoda", rekao je on na drugom zasjedanju, održanom otprilike u isto vrijeme. A ukoliko političke metode ne budu imale efekta, "vi znate da je nas posao oduvijek bilo ratovanje", dodao je on.

Tuzioci su pokazali i da je Krajisnik prisustvovao ključnom skupštinskom zasjedanju, na kojem je u travnju/aprilu 1992. proglašena republika bosanskih Srba, kao i jednom od kasnijih zasjedanja, na kojem je Karadzic poslanicima rekao da se zna "da su Srbi naoružani". Isto vazi i za ona zasjedanja na kojima se raspravljalo o dokumentu pod naslovom "Šest strateških ciljeva" – kojim je bilo predviđeno uspostavljanje etnički čistih srpskih teritorija u Bosni.

Zapisnici sa zasjedanja održanog krajem ozujka/marta 1992. pokazuju da se Krajisnik obratio i načelnicima općinskih kriznih stabova – "ad hoc" formiranih organa lokalne vlasti bosanskih Srba – upozoravajući ih da će uskoro možda doći trenutak kada "cemo početi primjenjivati ono oko čega smo se već dogovorili: etničko razdvajanje na terenu".

Do sada su Krajisnik i njegova obrana tvrdili da je bivši predsjednik parlamenta neopravdano optužen, tako da nije jasno kakva će biti njihova reakcija na mnoštvo dokaza koji potvrđuju njegovo učešće u stvaranju SDS-ovog plana o razbijanju Bosne.

Nakon dvonedeljne pauze, Patrika Trejnora će unakrsno ispitati Krajisnikova obrana.

Ana Uzelac izvjestava za IWPR iz Haga.

Location: [Serbia](#)
[Bosnia and](#)
[Herzegovina](#)

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/mapa-i-pistolj>